

z romantičnim pridihom. Pa še nekaj je, česar pisateljica verjetno ni hotela doseči: Alki sicer odkrije Vito, a v nadaljnjem razvoju medsebojnih odnosov je fant nasproti dekletu dokaj pasiven, usmerjevalec njunega razmerja ni več on, ampak ona. Tako je avtorica nehote napravila iz Vite glavnega protagonista in s tem zopet pokazala subjektiven, celo osebnoizpoveden odnos do snovi.

Bolj kot pri Viti in Alkiju je Gaborovičeva dokazala smisel za psihološko označevanje oseb pri grškem polkovniku Zaharidesu, ki je najbolje izdelan lik v romanu. V sebi združuje vojno trdoto in zakrito človečnost, pa se te zadnje še sam komaj zaveda, ker so jo bučni dogodki časa potisnili čisto na dno, in jo zato občuti kot nekaj tujega, v tistem času nepotrebne. Ta sodba pa velja le na splošno. V podrobnostih sta tudi glavni osebi v svojih meditacijah elementarni, pisateljica tudi pri njiju kaže močan posluš za prtajene čustvene vzgibe v človeku.

Slabša kot v centralni zgodbi je Gaborovičeva v epizodah, ki se često le slabo skladajo z naraščanjem erotične ekstaze v Viti in Alkiju. Bravcu ni docela jasno, čemu je potrebna Alkijeva nekoliko sentimentalna dogodivščina z neznano črnolasko v Beogradu. Ob tem dekletu naj bi fant prebrodil najhujšo notranjo krizo, naj bi torej ob njej dosegel vrhunec svojega očiščevanja. Za tak odločilni moment v fabuli pa so prizori v Beogradu preveč medli, prisiljeni, še posebej črnolaska ni prikazana tako, da bi kot osebnost s tragično usodo mogla nuditi razdvojenemu Alkiju kako novo spoznanje. Prav tako umetno skonstruirano je srečanje Alkija in Vite s starima zakoncema na koncu romana. Pisateljica je najbrž ob tej priliki skušala v mladih ljubimcih — ali v bravcu — do kraja utrditi prepričanje o nekem smislu usodnega trpljenja, žrtvovanja in odpovedi, a se ji je to slabo posrečilo. Drugače pa je življenje na mladinski progi kot okvir, v katerem se zgodba dogaja, podano v pravnji meri, brez kake vsiljive tendenčnosti ali aktivizma — to velja tudi za grške brigadirje —, tako da je to resnično življenje mladine na delovni akciji, tako da se ta okvir harmonično zliva z dogajanjem v obeh glavnih akterjih.

S pričujočim romanom je Gaborovičeva izpričala nesporen pisateljski talent. Njena moč je v psihološko dognanih dialogih ter v odkrivanju tistega, kar je v človekovi notranjosti bistveno, enkratno, tragično ali osrečujoče, to še posebej takrat, kadar gre za erotiko, ki je, vsaj tako kaže, njena najbolj priljubljena tema.

Jože Šifrer

NADA MATIČIČ, GOZD JE ONKRAJ HRIBA

Današnja literarna praksa na Slovenskem se oblikuje v več smereh, ki se lahko med sabo prepletajo ali pa so docela avtonomne. Ena od teh bi bila težnja po odkrivanju človekove najgloblje individualnosti, po prodiranju v njegov nemir in v iskanje samega sebe, druga pa si prizadeva upodabljati objektivni svet našega časa z vsemi dejstvi, kakor jih na nas kopiči hiter razvoj tehnike in družbenega življenja sploh. To sta le dve smeri; sta pa dominantni in včasih zelo očitni, drugič spet komaj zaznavni, v nekaterih primerih se zdru-

* Nada Matičič, *Gozd je onkraj hriba*. Založba Obzorja. Maribor, junija 1962. Opremil Janez Vidic.

žujeta s pesimistično brezizhodnostjo oziroma z oprezno satiro, često pa se tudi še nista povsem otreli nekritičnega idealiziranja iz preteklih let.

Celotna struktura romana *Gozd je onkraj hriba* izpod peresa Nade Matičičeve izkazuje neorgansko prepletanje teh snovi, kratko malo zmes površnega psihologiziranja in nedoživete, prav tako površinsko prikazane objektivne stvarnosti.

Nosivci zgodbe so ljudje iz tipično malomeščanske sredine, taki, ki so se med vojno za vsako ceno hoteli obvarovati pred nevšečnostmi revolucije, zdaj pa spet skušajo ostati na površju; izživljajo se v osebnih ambicijah ter gojijo v sebi pridobitniški nagon, kakor je za to sredino tradicionalen. Edino Julija Baldanijeva po polomu v zakonu in po polomu z ljubimcem začuti mizerijo takega životarjenja ter se s sinom zateče v manjše provincialno mesto, kjer naj bi začela novo življenje. Motiv je pravzaprav hvaležen, pisatelj z zrelejšim življenjskim izkustvom in z močnejšo psihološko prodirnostjo bi utegnil iz njega napraviti dober tekst. A pri Matičičevi očitno oboje ni dovolj razvito. V romanu srečujemo nenaravno ekscentrične ljudi, katerih dejanja so po preprosti človeški logiki nerazumljiva, ne morejo pa biti tudi patološkega značaja, ker so vsi ti ljudje v bistvu stvarni in dokaj povprečni. Medtem ko Julijina mati gospa Završnikova in služkinja Betka na široko stresata okrog sebe sovraštvo do ljudi in prav tako do živali (dobrodušnega in pametnega psa Bepa enostavno z lastnimi rokami umorita), pa je inženir Sever idiličen ljubitelj preprostosti in narave, hkrati pa idealen osvajavec ženskih src.

Nekoliko zaživi roman takrat, ko se Julija znajde bolj sredi življenja, v mestecu blizu gozdov in hribov, a njeno srečanje z inženirjem Severjem takoj razbije to svežost, ker to ni srečanje dveh zrelih ljudi s trpkjo preteklostjo, ampak gartenlaubovski odnos med nedolžno sedemnajstletnico in idealnim junakom dekliških sanj.

Da pa bi bilo delo kljub temu sodobno, nahajamo v njem najnovejše gospodinjske pripomočke, kot so sesavci za prah, mikserji, televizorji in vse drugo, kar si nabavlja moderna meščanska družina, a to romana ne more aktualizirati, zlasti še ne zaradi tega, ker je pisateljica zagrešila nekaj nerodnih anahronizmov, ki sicer pri estetskem presojanju niso toliko važni, vendar naj kljub temu nekatere navedemo: stric Jan piše socialne romane, nečak gospe Završnikove bo dobil službo v ministrstvu, njena teta, ki bo kmalu umrla, ima nezadolženo posestvo in Završnikovi bodo dedovali. Pa še Julija sama, ki se je poročila po materini volji, bila v zakonu nesrečna in še za moževega življenja imela ljubimca, zdaj pa nad vsemi temi udarci razočarana doživlja sredi gozdov in zdravih delavcev sentimentalno pobarvano ljubezen z ekstravagantnim inženirjem. Vse to nas spominja na pisateljsko motiviko iz dobe med obema vojnama, tudi izrazno razpoloženje tu pa tam zadiši po ekspresionizmu, lahko bi pa v romanu našli kaj takega, kar bi nas popeljalo v še bolj oddaljeno preteklost.

Le nekaj stvari je, ki vendarle opravičujejo založbo, da je delo izdala. To je Julijin dnevnik z opisi Julijine tragične preteklosti, impresivno opisana smrt njenega moža Marka, podoba strica Jana iz okupacijskih let, splošno vzdušje plitkega malomeščanstva in morda še kaj. Sicer pa je roman neenoten, slabo grajen, brez prave psihološke temeljitosti in brez zadostne poglobitve v družbeno ali človeško etiko sodobnega sveta.

Jože Šifrer